

جمهوری اسلامی ایران

دیوان محاسبات کشور

دستور العمل رسیدگی به مبادلات عمومی زیست محیطی

بهمن ۱۳۸۹

معاونت فنی و حسابرسی امور عمومی و اجتماعی

فهرست

صفحه	عنوان
۲	الف - مقدمه
۲	ب - اهداف
۳	ج - فهرست اطلاعات مهم و مورد نیاز در حسابرسی زیست محیطی
۴	د - چک لیست رسیدگی
-	ه - منابع
-	- مجموعه قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست و تعالی همه جانبه کشور.
-	<p style="text-align: right;">کنوانسیونها:</p> <ul style="list-style-type: none"> - کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد زائد زیان بخش و دفع آن. - کنوانسیون همکاری درباره حمایت و توسعه محیط زیست دریایی و نواحی ساحلی در برابر آلودگی. - کنوانسیونهای جلوگیری از آلودگی دریایی ناشی از دفع (تخلیه) مواد زائد و دیگر مواد. - کنوانسیون تنوع زیستی. - کنوانسیون همکاری درباره حمایت و توسعه محیط زیست دریایی و نواحی ساحلی در برابر آلودگی. - کنوانسیونهای جلوگیری از آلودگی دریایی ناشی از دفع (تخلیه) مواد زائد و دیگر مواد.
-	<p style="text-align: right;">پروتکلها:</p> <ul style="list-style-type: none"> - پروتکل راجع به آلودگی دریایی ناشی از اکتشاف و استخراج از فلات قاره. - پروتکل همکاری منطقه ای برای مبارزه با آلودگی ناشی از نفت و سایر مواد مضره در موارد اضطراری. - پروتکل مربوط به مداخله در دریاهاى آزاد در صورت بروز آلودگی ناشی از مواد غیر نفت. - پروتکل مربوط به کنوانسیونهای بین المللی جلوگیری از آلودگی دریا ناشی از کشتیها. - پروتکل راجع به حمایت محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی مستقر در خشکی مواد زائد زیان بخش و دفع آنها

الف : مقدمه

در دو دهه اخیر، محیط زیست و ملاحظات مربوط به حفاظت از آن، کانون توجه بسیاری از سازمانهای دولتی و غیردولتی فعال در سطح جامعه قرار گرفته است.

تصویب انبوهی از قوانین و مقررات حفاظت از محیط زیست در ابعاد مختلف فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی با ضمانتهای اجرایی گوناگون، پیمانها و کنوانسیونهای متنوع بین المللی، گواه بر این مدعاست. با توجه به این امر در بسیاری از سازمانها و نهادهای نظارتی بین المللی، حسابرسی زیست محیطی بعنوان یکی از اهداف نوین و مهم مدنظر قرار گرفته و اقدامات اساسی در اینتوسای و آسوسای در این رابطه بعمل آمده است، دیوان محاسبات کشور نیز این موضوع را بعنوان یکی از مباحث مهم در دستور کار قرار داده است.

در ارتباط با مباحث زیست محیطی از قوانین و مقررات، معاهده ها و کنوانسیونهای ملی و بین المللی زیادی وجود دارد که برخی از آنها دارای محتوای عملکردی بوده از اینرو حسابرسی زیست محیطی می تواند در چارچوب حسابرسی رعایت یا بعنوان یکی از مؤلفه ها، در قالب حسابرسی عملکرد یا تلفیقی از هر دو روش اجرا شود.

مجموعه پیش رو یک دستورالعمل عمومی در ارتباط با حسابرسی زیست محیطی بوده و در تدوین آن تلاش شده است قوانین و مقررات عمومی محیط زیست که ممکن است حسابرسان در فرایند رسیدگیهای خود در ارتباط با فعالیتهای دستگاههای تحت رسیدگی به نحوی با آن مواجه شوند، شناسایی و در قالب چک لیست رسیدگی مربوط در اختیار همکاران محترم قرار داده شود. بدیهی است این مجموعه بعنوان یک ابزار مکمل در فرآیند حسابرسیها مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

شایان ذکر است این دستورالعمل با رویکرد حسابرسی رعایت تهیه شده و لذا تدوین دستورالعمل حسابرسی زیست محیطی با رویکرد حسابرسی عملکرد موکول به تصویب مؤلفه حسابرسی زیست محیطی بعنوان E₄ در کمیته اجرائی حسابرسی عملکرد دیوان محاسبات کشور می باشد.

ب - اهداف رسیدگی :

حصول اطمینان از:

- رعایت قوانین و مقررات مربوط.
- وجود، صحت و کفایت سیستم کنترلهای داخلی.
- اثبات رعایت الزامهای زیست محیطی.
- توجه خاص و ویژه به محیط زیست و جلب نظر مسئولین و مردم به حسابرسی زیست محیطی و اهمیت آن.

ج- فهرست اطلاعات مهم و مورد نیاز در حسابرسی زیست محیطی :

اطلاعات ذیل از مراجع ذیربط بنحو مقتضی اخذ و هنگام استفاده دستورالعمل مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ردیف	عنوان ماده قانونی	عنوان دستگاه اجرایی مسئول	موضوع
۱	ماده ۷ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست.	سازمان حفاظت محیط زیست.	طرحهای عمرانی که اجراء یا بهره‌برداری از آنها با قانون و مقررات مغایرت داشته باشد.
۲	ماده ۱۱ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست.	سازمان حفاظت محیط زیست.	کارخانجات و کارگاههایی که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم می‌کنند.
۳	ماده ۱۶ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست.	سازمان حفاظت محیط زیست.	عرصه و اعیان املاک متعلق به دولت واقع در محدوده مناطق تحت عنوان پارک ملی، آثار طبیعی ملی، پناهگاه حیات وحش، منطقه حفاظت شده و همچنین کلیه تالابهای متعلق به دولت.
۴	تبصره ۱ - ماده ۱۱ آیین‌نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست.	سازمان حفاظت محیط زیست.	طرحهای مجاز صنعتی و معدنی در پناهگاههای حیات وحش و مناطق حفاظت شده.
۵	بند د ماده ۳۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.	معاون نظارت راهبردی رئیس جمهور.	ساز و کار ارزیابی پروژه‌های پیشنهادی و پروژه های فاقد توجیه از ابتدای برنامه چهارم توسعه.
۶	ماده ۵۹ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی.	دستورالعملهای موضوع این ماده.
۷	بند الف ماده ۶۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.	سازمان حفاظت محیط زیست.	واحدهای تولیدی، خدماتی و زیربنایی که نسبت به نمونه برداری و اندازه‌گیری آلودگی‌ها و تخریبهای خود اقدام نموده‌اند.
۸	بند ج ماده ۶۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.	سازمان حفاظت محیط زیست.	برنامه مدیریت پسماندهای کشور.
۹	ماده ۶۲ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.	سازمان حفاظت محیط زیست.	حد استاندارد میزان آلودگی هوا.
۱۰	ماده ۶۳ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.	معاون نظارت راهبردی رئیس جمهور.	طرح جامع ساماندهی سواحل به همراه مسئولیت دستگاههای اجرایی در این زمینه

ردیف	عنوان ماده قانونی	عنوان دستگاه اجرایی مسئول	موضوع
۱۱	ماده ۶۷ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.	سازمان حفاظت محیط زیست.	ضوابط صدور و پروانه شکار با آخرین تغییرات.
۱۲	ماده ۶۸ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.	سازمان حفاظت محیط زیست.	طرح حفاظت، احیاء، بازسازی ذخایر و رفع آلودگی و شیوه‌های بهره برداری.
۱۳	تبصره ۱ ماده ۸۰ آیین نامه اجرایی قانون حفاظت بهره‌برداری از منابع جمهوری اسلامی.	سازمان حفاظت محیط زیست.	استانداردهای موضوع این ماده.
۱۴	تبصره ۱ ماده ۲ قانون اراضی مستحدث و ساحلی.	وزارت جهاد کشاورزی.	مدارک حریم و اراضی مستحدث دریای خزر و حریم اراضی ساحلی خلیج فارس و دریای عمان و دریاچه رضائیه اخذ شود.
۱۵	تبصره ۲ ماده ۱۳ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا.	سازمان حفاظت محیط زیست.	ضوابط و معیارهای موضوع مواد ۱۲ و ۱۳ این قانون.
۱۶	ماده ۲۱ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا.	سازمان حفاظت محیط زیست.	ضوابط مربوط به محدودیت استقرار صنایع در مجاورت شهرها.
۱۸	ماده ۱۸۸ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.	سازمان حفاظت محیط زیست.	ضوابط و استانداردهای زیست محیطی در ارتباط با امر سرمایه گذاری حداکثر تا پایان ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۰.
۱۹	بند ب ماده ۱۸۹ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.	سازمان حفاظت محیط زیست.	نظام اطلاعاتی زیست محیطی کشور.

د - چک لیست رسیدگی :

چک لیست رسیدگی براساس برخی از مفاد مجموعه قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست و با عنایت به مجموعه کنوانسیونهای موجود تهیه گردیده تا در نهایت اظهار نظر حرفه‌ای در خصوص رعایت قوانین لازم‌الاجرا صورت پذیرد تا در صورت مشاهده موارد مغایر با قوانین و مقررات مربوط اقدام قانونی لازم انجام شود.

توضیح آنکه این چک‌لیست بعنوان ابزار مکملی در بررسی و رسیدگی به موضوعات مختلف حسابرسی و در چارچوب حسابرسی رعایت کاربرد دارد.

چک لیست رسیدگی در حسابرسی محیط زیست

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۱	در صورت صدور پروانه اکتشاف و بهره برداری از مواد معدنی در مناطق موضوع بند "الف" ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (پارک ملی، آثار طبیعی ملی، پناهگاه حیات وحش و منطقه حفاظت شده) این امر با موافقت شورای عالی حفاظت محیط زیست انجام شده است؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از: وجود موافقتنامه شورای عالی حفاظت محیط زیست قبل از صدور پروانه اکتشاف.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۲	در صورت وجود مغایرت و مشکل در طرحهای عمرانی و بهره برداری از آنها (موضوع ماده ۷ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و تبصره ذیل آن) آیا اقدام لازم توسط دستگاه اجرایی ذیربط جهت تجدید نظر در طرح مزبور بعمل آمده است؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از: ۱- اعلام کتبی سازمان حفاظت محیط زیست به دستگاه اجرایی و تطبیق آن با فهرست سالانه. ۲- پیگیری ها و اقدامات مؤثر دستگاه اجرایی اعم از مکاتبه، جلسه و... با سازمان حفاظت محیط زیست در راستای رفع مشکل و ابهام ۳- اقدامات مؤثر جهت تجدید نظر در طرح عمرانی شامل تغییر نقشه های اجرایی، مکان اجرای طرح، نحوه بهره برداری و... ۵- انجام مفاد تبصره ذیل ماده ۷ در صورت عدم توافق و رفع اختلاف بین دستگاه اجرایی و سازمان حفاظت محیط زیست.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شبهه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۳	در صورتیکه دستگاههای اجرایی در مناطق موضوع ماده ۱۶ قانون حفاظت محیط زیست دارای عرصه و عیان هستند بهره برداری از این اموال را به سازمان حفاظت محیط زیست بعنوان قائم مقام قانونی واگذار نموده و مفاد ماده مذکور و تبصره های آن در ارتباط با بهره برداری و واگذاری منافع رعایت شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- درج اموال مذکور در فهرست اعلامی سازمان حفاظت محیط زیست.</p> <p>- عدم واگذاری عین اموال توسط سازمان حفاظت محیط زیست به غیر.</p> <p>- اجرای مفاد تبصره ۱ در ارتباط با قطع درختان واقع در محدوده توسط سازمان حفاظت محیط زیست.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۴	آیا خرید عرصه و اعیان اشخاص دولتی و غیردولتی در محدوده مناطق موضوع ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست توسط سازمان حفاظت محیط زیست و برابر مقررات قانونی مندرج در ماده ۱۷ قانون مزبور صورت گرفته است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۵	آیا سازمان نسبت به تعیین منطقه و حدود جغرافیایی موضوع ماده ۱۹ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست با رعایت مقررات و آیین نامه اجرایی مربوط اقدام نموده و این مناطق به تصویب شورای عالی محیط زیست رسیده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- تعیین مناطق براساس شرایط مندرج در ماده ۱۴ آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست.</p> <p>- تعیین و تصویب حدود مناطق و اطلاع رسانی آن توسط سازمان حفاظت محیط زیست موضوع ماده ۱۳ آیین نامه قانون حفاظت محیط زیست.</p> <p>- احراز شرایط مندرج در بندهای الف، ب، ج، د ماده ۱۴ آیین نامه اجرایی قانون حفاظت محیط زیست حسب مورد توسط سازمان حفاظت محیط زیست.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۶	آیا سازمان در اجرای ماده ۲۰ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست نسبت به واگذاری وظایف خود در محدوده شهرها و سایر مناطق برای اجرای مواد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ همین قانون به شهرداریها و سازمانهای دولتی اقدام نموده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- تعیین دقیق حدود وظایف تفویض شده با توجه به مفاد ماده ۱۹ آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست.</p> <p>- انجام دقیق تکالیف تفویضی توسط شهرداریها و سازمانهای مربوط.</p> <p>- وجود ارتباط ماهیتی و وظیفه ای سازمان تفویض شونده با امور محوله.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۷	آیا ممنوعیت مندرج در ماده ۹ آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی و محیط زیست مبنی بر عدم تجدید یا تمدید پروانه های اکتشاف و بهره برداری صادره برای معادن رعایت شده است؟	۱- اخذ فهرست معادن واقع در پارکهای ملی و آثار طبیعی ملی. ۲- اخذ فهرست پروانه های اکتشاف و بهره برداری معادن مذکور. ۳- بررسی مدارک فوق الذکر و سایر اسناد مثبت جهت حصول اطمینان از عدم تجدید و یا تمدید پروانه های مذکور پس از اتمام تاریخ بهره برداری اولیه.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۸	در صورت اجرای طرحهای مجاز صنعتی و معدنی در پناهگاههای حیات وحش و مناطق حفاظت شده که اجرای آنها مستلزم عملیات یا اقدامات مندرج در ماده ۱۱ آیین نامه اجرایی قانون حفاظت محیط زیست می باشد این امر با رعایت مقررات مربوط انجام شده است؟	اخذ مجوز لازم از سازمان حفاظت محیط زیست استانها، کشور، شورای عالی حفاظت محیط زیست حسب مورد و انجام هماهنگی لازم با سازمان مذکور طبق مقررات مربوطه.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۹	آیا وزارتخانه ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی برای مطالعات و بررسیها و عملیات مورد نیاز در حدود وظایف قانونی خاص در مناطق حفاظت شده و پناهگاههای حیات وحش موضوع ماده ۱۲ آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست موافقت سازمان حفاظت محیط زیست را اخذ نموده اند؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از : ۱- وجود موافقت کتبی و بلا شرط سازمان برای انجام عملیات خود. ۲- تطابق اقدامات انجام شده با وظایف قانونی دستگاههای اجرایی.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۱۰	در اجرای ماده ۳۵ آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست آیا سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به انجام تکالیف قانونی خود در ارتباط با تعیین ضوابط و مقررات مربوط به باغهای وحش عمل نموده و نسبت به صدور پروانه بهره برداری برای ایجاد باغ وحش در سطح کشور اقدام نموده است؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از : ۱- تصویب ضوابط و مقررات مربوط توسط سازمان. ۲- ایجاد ساز و کار لازم جهت صدور پروانه تأسیس و بهره برداری باغهای وحش در سطح کشور توسط سازمان. ۳- اداره باغ وحش براساس مقررات و ضوابط ابلاغی.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۱۱	آیا وزارتخانه ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی در حین اجرای وظایف و طرحهای خود به تکالیف مقرر در ماده ۳۹ آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست عمل نموده اند؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از : - در صورت کشف مناطق دارای آثار فسیلی و بقایای جانوری و گیاهی مراتب را به سازمان اعلام نموده اند. - همکاری و تشریک مساعی با سازمان به منظور حفظ و جمع آوری آثار کشف شده.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شبهه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۱۲	آیا برای انجام اکتشاف معدنی توسط بخش دولتی، تعاونی و خصوصی پروانه اکتشاف موضوع ماده ۱ آیین نامه اجرایی قانون معادن از وزارت معادن و فلزات دریافت گردیده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از :</p> <p>- رعایت مفاد جزء ۳ بند الف و مواد ۳ و ۱۹ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست.</p> <p>- دریافت پروانه اکتشاف.</p> <p>- تاریخ پروانه اکتشاف قبل از بهره برداری واقعی از معدن باشد.</p> <p>- انجام عملیات اکتشاف معدنی جزء وظایف قانونی دستگاه اجرایی باشد.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۱۳	در صورت صدور پروانه اکتشاف موضوع ماده ۱ آیین نامه اجرایی قانون معادن آیا شرایط مندرج در ماده ۲ آیین نامه مزبور در ارتباط با محدوده و وسعت پروانه صادره شده رعایت گردیده است؟	<p>اخذ و و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از :</p> <p>- صدور پروانه اکتشاف با وسعت حداکثر ۴۰ کیلومتر مربع.</p> <p>- رعایت محدوده مندرج در تبصره ۱ ماده ۲ این آیین نامه برای معادن مربوط به سنگهای تزئینی.</p> <p>- اخذ تأییدیه وزیر معادن و فلزات در خصوص موارد خاص و مستثنیات ماده مذکور.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۱۴	آیا به هنگام صدور پروانه اکتشاف مدت اعتبار مندرج در ماده ۳ آیین نامه اجرایی قانون معادن رعایت گردیده است ؟	<p>- تعیین مدت اعتبار حداکثر ۱ ساله برای کلیه پروانه های اکتشاف.</p> <p>- تمدید مدت پروانه اکتشاف در ارتباط با معادن طبقه ۲ با تشخیص وزارت معادن.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۱۵	آیا واحدهای تولیدی در اجرای بند (ج) ماده (۱۰۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تنفیذی ماده ۷۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، برای کاهش عوامل آلوده کننده محیط زیست اقدام نموده اند؟	<p>اخذ و بررسی مدارک مستندات جهت حصول اطمینان از :</p> <p>- انجام تطبیق مشخصات فنی با ضوابط محیط زیست و کاهش آلودگیها.</p> <p>- رعایت مفاد آیین نامه اجرایی این بند حسب مورد.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۱۶	آیا انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی پیش از اجرای طرحها و پروژه های تولیدی و خدماتی بر اساس ساز و کار ماده (۱۰۵) قانون برنامه سوم توسعه تنفیذی ماده ۷۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی صورت گرفته است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی بر اساس ضوابط شورای عالی حفاظت محیط زیست و مصوبه هیأت وزیران.</p> <p>- رعایت نتایج ارزیابی توسط مجریان طرحها و پروژهها.</p> <p>- نظارت بر حسن اجرای این ماده توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی (معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی).</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۱۷	آیا سازمان حفاظت محیط زیست به تکلیف مقرر در تبصره ذیل ماده (۱۰۵) قانون برنامه سوم توسعه تنفیذی ماده ۷۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، در ارتباط با طرح های توسعه عمرانی عمل نموده است؟	<p>- ارائه راهکارهای عملی و اجرایی پروژه های عمرانی و اشتغالزایی توسط سازمان حفاظت محیط زیست، به طوری که ضمن رعایت مسائل زیست محیطی طرح های توسعه عمرانی متوقف نگردند.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۱۸	آیا در ارتباط با قراردادهای بیع متقابل منعقد شده مرتبط با مفاد ماده ۱۴ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (پروژه های نفتی و گازی) ساز و کار مفاد جزء (۸) بند (ب) ماده مذکور لحاظ شده است؟	<p>اخذ و بررسی قراردادهای مربوط جهت حصول اطمینان از درج حکم قانونی جزء (۸) بند (ب) ماده ۱۴ این قانون مبنی بر رعایت مسائل زیست محیطی طی اجرا و بهره برداری طرح.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۱۹	آیا در طرح های انتقال آب بین حوزه های از دیدگاه توسعه پایدار مفاد بند (ه) ماده (۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی رعایت گردیده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- رعایت حقوق ذینفعان و تأمین نیازهای مختلف مصرف.</p> <p>- وجود توجیه فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی و منافع ملی.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۲۰	آیا در مبادله آب با کشورهای همجوار مفاد بند (و) ماده (۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی رعایت گردیده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.</p> <p>- وجود مصوبه هیأت وزیران برای مبادله آب با کشورهای مجاور.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۲۱	آیا مفاد ماده ۱۳۴ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مبنی بر صدور مجوز بهره‌برداری از منابع آب سطحی یا زیرزمینی و شبکه توزیع شهری رعایت شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- اجرای تأسیسات جمع‌آوری فاضلاب، تصفیه و دفع بهداشتی پساب.</p> <p>- اخذ جرایمی از واحدهای مصرف کننده آب با توجه به نوع و میزان آلودگی و واريز به خزانه.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۲۲	آیا اعتبار طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای جدید که برای اولین بار در لایحه بودجه درج می‌گردند با رعایت ساز و کار ماده ۳۲ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مبنی بر وجود گزارشات توجیهی فنی، اقتصادی و زیست محیطی منظور و مصوب شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- وجود گزارش توجیه فنی، اقتصادی و زیست محیطی برای طرح‌های تملک داراییهای سرمایه‌ای قبل از مقطع زمانی درج در لوایح بودجه سالانه.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۲۳	آیا مفاد بند (ز) ماده ۱۰۴ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در ارتباط با کاهش آلودگی هوا در تهران بزرگ توسط دستگاه‌های اجرایی حسب مورد رعایت گردیده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- رفع عیوب منجر به تولید آلودگی خودروها توسط کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکتهای دولتی و دستگاه‌های اجرایی (موضوع جزء (۱) بند (ز) ماده ۱۰۴ قانون برنامه)</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۲۴	آیا در استانهای مازندران، گیلان و گلستان براساس مفاد بند "ج" ماده ۶۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نسبت به جمع‌آوری، حمل و نقل، بازیافت، دفع کلیه پسماندها توسط دستگاههای ذیربط استانی اقدام شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- اجرای دقیق مفاد این بند با استفاده از روشهای فنی زیست محیطی و بهداشتی به نحوی که به تدریج در پایان برنامه چهارم این امر بطور کامل صورت گرفته باشد.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۲۵	در اجرای پاراگراف آخر بند ج ماده ۶۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آیا اقدامات لازم جهت تکمیل و بهره‌برداری از پروژه‌های فاضلاب استانهای خوزستان، گیلان، مازندران، گلستان، تهران و شهرهای مراکز استانها انجام و مطالعات سایر شهرها نیز اجرا شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات لازم شامل:</p> <p>- فهرست پروژه‌های در دست اجرا، مطالعاتی، پیشرفت فیزیکی و عملکرد اعتباری پروژه‌های مزبور جهت حصول اطمینان از:</p> <p>۱- تأمین اعتبار لازم توسط دولت.</p> <p>۲- تکمیل و بهره‌برداری از کلیه شبکه‌های تأسیسات جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب در دست اجرای استانهای مزبور و شهرهای مراکز استانها.</p> <p>۳- انجام مطالعات پروژه‌های جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب در ارتباط با سایر شهرها.</p> <p>۴- اولویت‌بندی پروژه‌های مطالعاتی بر اساس گزارش توجیهی و کارشناسی.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۲۶	آیا در اجرای مفاد ماده ۶۲ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اقدامات لازم در خصوص کاهش آلودگی هوای شهرهای تهران، اهواز، تبریز، مشهد، شیراز، کرج و اصفهان در حد استانداردهای مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست انجام شده است؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات شامل: آیین نامه اجرایی، فهرست طرحها و پروژه های مرتبط با این بند، اخذ گزارش فیزیکی پروژه ها و جهت حصول اطمینان از: کاهش آلودگی در حد استاندارد مصوب.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۲۷	آیا در اجرای بند "ب" ماده ۶۲ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دولت و دستگاه های اجرایی ذیربط از جمله وزارت کشور، سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت صنایع و شرکتهای تابعه، استانداری ها، بانک مرکزی و بانکهای دولتی به تکالیف قانونی خود حسب مورد جهت از رده خارج شدن کلیه خودروها و موتورسیکلت های فرسوده اقدام نموده اند؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات لازم شامل: - فهرست طرحها و پروژه های مرتبط. - عملکرد مالی و عملیاتی پروژه های مزبور. - گزارش پشرفت نیز در پروژه های مزبور و جهت حصول اطمینان از رده خارج شدن کلیه خودروها و موتور سیکلت های فرسوده.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۲۸	آیا در اجرای تبصره ذیل ماده ۶۳ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، اقدامات قانونی لازم توسط دستگاه های اجرایی ذیربط از جمله "وزارت کشور، استانداریهای گیلان، مازندران و گلستان، خوزستان و بوشهر و هرمزگان و سیستان و بلوچستان سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، وزارتخانه های مسکن، جهاد کشاورزی، راه و ترابری و نیرو" جهت ساماندهی سواحل کشور با اولویت دریای خزر انجام شده است؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات لازم شامل: آیین نامه اجرایی مربوط جهت حصول اطمینان از ساماندهی سواحل به نحوی که تا پایان برنامه چهارم عقب نشینی ۶۰ متر حریم دریا بطور کامل انجام شده باشد.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۲۹	آیا مفاد ماده ۶۴ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در راستای آگاهی های عمومی و دستیابی به توسعه پایدار به منظور حفظ محیط زیست و با تأکید بر گروههای اثرگذار و اولویت دار انجام شده است؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از: ۱- تهیه و تصویب آیین نامه های اجرایی موضوعه. ۲- اجرای برنامه های آموزشی موضوع بند الف ماده ۶۴ همین ماده بدون دریافت وجه توسط رسانه ها دولتی و سازمان صدا و سیما و تهیه و تصویب آیین نامه اجرایی ماده مذکور. ۳- ایجاد نظام اطلاعات زیست محیطی کشور در سطوح منطقه ای، ملی و استانی.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۳۰	بمنظور اعمال سیاستهای مصرف بهینه منابع پایه و محیط زیست ، آیا مفاد ماده ۶۶ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی انجام شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از اجرای برنامه مدیریت سبز طبق آیین نامه موضوعه شامل:</p> <p>۱- مدیریت مصرف انرژی ، آب ، مواد اولیه و تجهیزات.</p> <p>۲- کاهش مواد زائد جامد و بازیافت آنها.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۳۱	آیا مفاد بندهای "الف" و "ب" ماده ۶۷ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی حسب مورد در رابطه با تهیه و اجرای برنامه مدیریت زیست بومی در زیست بوم های حساس و جلوگیری از شکار بی رویه و نابودی تنوع زیستی توسط دستگاه اجرایی ذیربط انجام شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>۱- تهیه و اجرای برنامه مدیریت زیست بومی در زیست بومهای حساس.</p> <p>۲- محدود کردن پروانه حمل سلاح شکاری.</p> <p>۳- بازنگری در ضوابط صدور پروانه حمل سلاح های شکاری متناسب با جمعیت قابل برداشت از حیاط وحش.</p> <p>۴- جمع آوری سلاح های شکاری غیر مجاز.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۳۲	آیاطبق اولویتهای مندرج در ماده ۶۹ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، برنامه حفظ، احیاء، اصلاح، توسعه و بهره برداری از منابع طبیعی تجدید شونده تنظیم و به مورد اجراء درآمده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>تصویب آیین نامه اجرایی موضوع بند "ی" ماده ۶۹ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، در اجرای اهداف ذیل با توجه به مفاد این ماده و آیین نامه اجرایی آن:</p> <p>- خروج دام از جنگل و ساماندهی جنگل نشینان شمال به میزان ۷۰٪ باقیمانده دام و جنگل نشینان در پایان سال ۱۳۸۳.</p> <p>- کاهش ۵۰٪ دام مازاد از مراتع و لغو و اصلاح پروانه چراهای مربوط.</p> <p>- اجرای عملیات آبخیزداری در ۲۰٪ سطح حوزه های سدهای در دست اجرا، تمام شده و ۱۰٪ حوزه های سایر مناطق.</p> <p>- توسعه زراعت چوب به میزان حداقل یکصد هکتار ف حذف تعرفه واردات چوب و تشدید مبارزه با قاچاق چوب.</p> <p>- توسعه فضای سبز و جنگلهای دست کاشت به میزان حداقل پانصد هزار هکتار.</p> <p>- اجرای عملیات کنترل کانون های بحرانی بیابان زا به میزان حداقل یک و نیم میلیون هکتار.</p> <p>- اجرای عملیات پخش سیلاب در حوزه های شهری، روستایی و سایر اراضی کشاورزی و منابع طبیعی به میزان یک و نیم میلیون هکتار.</p> <p>- پوشش کامل حفاظتی در جنگلهای کشور.</p> <p>- پوشش کامل سوخت رسانی به عشایر، جنگل نشینان و روستائیان.</p> <p>- گسترش مشارکت شوراهای روستایی و بسیج محلی در حفاظت از جنگلها و مراتع به میزان ۱۵٪ از سطح عملیاتی.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۳۳	آیا سازو کارهای لازم در راستای ممنوعیت مقرر در ماده ۸۰ آئین نامه اجرائی قانون حفاظت و بهره برداری از منابع جمهوری اسلامی ایران بعمل آمده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- عدم ایجاد هرگونه آلودگی مؤثر.</p> <p>- عدم انتشار بیماریهای مسری.</p> <p>- عدم تخلیه فاضلابهای صنعتی، شهری و کشاورزی بطور مستقیم در آبهای موضوع ۲ قانون قبل از تصفیه.</p> <p>- اینکه آب خروجی حاوی هیچ گونه ترکیبات مضر برای منابع آبی بالتر از حد استاندارد های تعیین شده نباشد.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۳۴	آیا ساز و کار مندرج در تبصره ۳ ماده ۳ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع در ارتباط با صدور پروانه اکتشاف و بهره برداری از معادن طبقه اول و دوم مطرح در قانون معادن واقع در منابع ملی شده رعایت شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- رعایت آئین نامه مندرج در تبصره مذکور.</p> <p>- صدور پروانه اکتشاف و بهره برداری از معادن بر اساس آیین نامه مربوط.</p> <p>- پرداخت بهره مالکانه و حق الارض بابت معادن بهره برداری شده قبل از تاریخ تصویب این قانون.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۳۵	در صورتیکه برای انجام عملیات موضوع بند ۴ ماده ۴ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع نیاز به قطع درختان باشد مجوز قانونی لازم اخذ شده است؟	<p>- اخذ مجوز قانونی لازم از سازمان منابع طبیعی.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۳۶	در صورت انجام فعالیت های موضوع بند ۶ ماده ۴ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع، مجوز قانونی لازم اخذ شده است؟	<p>اخذ مجوز لازم از سازمان جنگلها و مراتع در ارتباط با تبدیل اراضی جنگلی و عملیات اصلاحی و احیائی و پیوند زنی و جنگل کاری حسب مورد.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۳۷	در صورت انجام فعالیت های موضوع تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع آیا ساز و کار قانونی مربوط رعایت شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>۱- استفاده از معافیت قانونی پرداخت عوارض.</p> <p>۲- جمع آوری و انتقال درختان بریده شده به محل مناسب و تحویل به سازمان منابع طبیعی.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۳۸	در صورت واگذاری اراضی موضوع ماده ۳۱ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع به مؤسسات انتفاعی دولتی و شرکتهای دولتی و شرکتهای تعاونی مسکن آیا ساز و کار بند "د" این ماده حسب مورد رعایت شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>۱- اجاره اماکن صرفاً برای مصارف ساختمانهای اداری یا اجرای طرحهای مربوط به وظایف اصلی طرحهایی که منبع درآمد برای اجرای وظایف اصلی آنها باشد و شرکتهای تعاونی مسکن برای اجرای طرحهای خانه سازی.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شبهه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۳۹	در صورتیکه اراضی جنگلی جلگه ای و مراتع غیر مشجر کشور توسط وزارت کشاورزی و منابع طبیعی به اجاره واگذار شده باشد مفاد ماده ۳۱ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع رعایت شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- اجاره اراضی و مراتع مذکور در قانون به اشخاص حقوقی مطروحه در این ماده با رعایت آئین‌نامه اجرائی مربوط.</p> <p>- وجود اراضی جنگلی اجاره داده شده صرفاً در حوزه آستارا تا گلیداغی.</p> <p>- اجاره صرفاً آن بخش از جنگلها که حجم درختان سرپای موجود آن کمتر از ۱۰۰ متر مکعب باشد.</p> <p>- عدم اجاره مراتع غیرمشجر درجه ۱ برای مصارف غیرکشاورزی (موضوع تبصره ۱ بند "د" این ماده)</p> <p>- رعایت طرح جامع بهره‌وری از سرزمین و یا طرح مصوب حسب مورد در ارتباط با مساحت اراضی اجاره داده شده (موضوع تبصره ۲ بند "د" این ماده)</p> <p>- انجام عملیات درختکاری به میزان حداقل ۲۵ درصد مساحت اراضی بهره‌برداری شده توسط مستأجران با رعایت ضوابط مندرج در آیین‌نامه اجرایی مربوط. (موضوع تبصره ۳ بند "د" این ماده)</p> <p>- عدم واگذاری اراضی (موضوع تبصره ۴ بند "د" این ماده)</p> <p>- رعایت مدت اجاره مندرج در تبصره ۶ بند "د" این ماده.</p> <p>- رعایت نصاب میزان اجاره و ساز و کار مندرج در تبصره ۷ بند "د" این ماده.</p> <p>- اینکه طرحهای مذکور با تصویب وزارتخانه مربوطه، موافقت وزارت جهاد کشاورزی بوده است. (موضوع تبصره ۸ بند "د" این ماده)</p> <p>- اجاره بهای زمین مورد اجاره توسط ۳ نفر کارشناس منتخب وزارت صنایع و معادن وزارت کشاورزی و وزارت مسکن و شهرسازی تعیین شده است. (موضوع تبصره ۸ بند "د" این ماده)</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط

ردیف	شبهه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۴۰	در صورت اجاره اراضی جنگلی جلگه ای شمال طبق ماده ۳۱ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع ، در ارتباط با درختان موجود در اراضی مذکور و قطع آنها، مفاد ماده ۳۸ این قانون و تبصره ذیل آن رعایت شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از اینکه بها و عوارض هر متر مکعب درختان موجود در این اراضی بر اساس نرخ عادلانه انواع چوب که توسط وزارت جهاد کشاورزی تعیین و پرداخت شده است.</p> <p>- کلیه درختان پس از قطع عیناً به سازمان جنگل و مراتع کشور تحویل گردیده است.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۴۱	آیا دستگاههای دولتی که دارای تصرفاتی در اراضی مستحدث کشور میباشد جهت ثبت اراضی مذکور طبق سازو کار ماده (۳) قانون اراضی مستحدث و ساحلی عمل نموده اند؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>تقاضای ثبت اراضی مذکور از سوی دستگاه دولتی به ادارات ثبت محل.</p> <p>اخذ تأییدیه وزارت جهاد کشاورزی بابت ثبت اراضی.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۴۲	آیا دستگاههای دولتی که دارای تصرفاتی در اراضی ساحلی دریای عمان و خلیج فارس و دریاچه ارومیه میباشد به استثناء بندهای مندرج در تبصره (۱) و (۲) ماده (۴) قانون اراضی مستحدث و ساحلی مطابق سازو کار مندرج در ماده مذکور عمل نموده اند؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- تقاضای ثبت اراضی مذکور از سوی دستگاه دولتی به ادارات ثبت محل.</p> <p>- اخذ تأییدیه از وزارت جهاد کشاورزی بابت اراضی مذکور.</p> <p>- استثنائات مندرج در بند (الف) تبصره (۱) در خصوص اراضی مندرج در محدوده قانونی شهرها.</p> <p>- رعایت عرصه و اعیان احداث شده و اراضی مزروعی و باغات و محاط ساختمانهایی که تا ۲۰ برابر سطح زیر بنای آنها مشروط به آنکه مساحت آنها از ۳۰۰۰ متر مربع بیشتر نباشد طبق مفاد بند (ب) و (ج) تبصره (۱) ماده مذکور.</p> <p>- اخذ فهرست استثنائات از سازمان جنگلها و مراتع طبق مفاد تبصره (۲) ماده مذکور.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۴۳	در ارتباط با تصرف اراضی مورد نیاز جهت اجرای طرحهای عمرانی کشور واقع در اراضی ساحلی و مستحدثات آیا این امر با رعایت سازو کار ماده (۵) قانون اراضی مستحدث و ساحلی تملک شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- اخذ مصوبه هیأت وزیران جهت اعلام نیاز و تصرف اراضی مذکور جهت طرحهای عمرانی.</p> <p>- تعیین میزان اراضی مورد نیاز جهت طرح مبنی بر پرداخت بهای عادلانه اراضی کمتر از ۱۰۰۰ متر مربع.</p> <p>- واگذاری مازاد ۱۰۰۰ متر مربع از نزدیکترین منابع ملی همان منطقه به مساحت مساوی.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۴۴	آیا برای ایجاد تأسیسات ضروری دولتی در حریم منابع مندرج در ماده (۲) قانون اراضی مستحدث و ساحلی که جنبه اختصاصی نداشته باشد سازو کار مورد عمل در ماده (۷) قانون معنون رعایت گردیده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>رعایت مقررات آئین نامه اجرایی این قانون توسط دستگاه دولتی ایجاد کننده تأسیسات دولتی.</p> <p>تصویب هیأت وزیران در خصوص ضروری بودن تأسیسات مذکور.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۴۵	در اجرای ماده (۱۱) قانون اراضی مستحدث و ساحلی وزارت جهاد کشاورزی نسبت به انجام تکالیف قانونی در ارتباط با تصرف غیر قانونی و یا تخریب اراضی مستحدث و ساحلی و حریم دریاها و دریاچه ها و تالابهای کشور اقدام نموده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>۱- رفع تجاوز به وسیله گارد جنگل و مأمورین ذیربط.</p> <p>۲- اعلام موضوع به دادسرای محل جهت تعقیب کیفری.</p> <p>۳- ضبط یا قلع بنای احداثی با حکم دادگاه صالح به نفع دولت.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۴۶	دستگاههای دولتی در اجرای وظایف قانونی خود در صورتیکه نیاز به قطع درختان واقع در محدوده قانونی و حریم شهرها باشند آیا مفاد ماده (۱) لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها را رعایت نموده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات از جمله ضوابط مصوب این ماده جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- اخذ مجوز از شهرداری جهت قطع هر نوع درخت قبل از اجرای طرح یا فعالیت با رعایت ضوابط مربوط.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۴۷	در صورت احداث نیروگاهها و پالایشگاهها و کارخانه پتروشیمی و صنایع نظامی و فرودگاهها و ترمینالهای بارگیری موضوع تبصره ۱ ماده ۱۳ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا، ضوابط و معیارهای سازمان محیط زیست موضوع تبصره ۲ ماده ۱۳ قانون معنون رعایت شده است؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات از جمله ضوابط و معیارهای مصوب هیأت وزیران جهت حصول اطمینان از: رعایت ساز و کار ضوابط مذکور در احداث اماکن از لحاظ محل استقرار.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۴۸	آیا سازمان محیط زیست در ارتباط با کارخانجات و کارگاهها و نیروگاههاییکه آلودگی آنها بیش از حد مجاز استانداردهای محیط زیست است تکالیف قانونی لازم خود را طبق ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا انجام داده است؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات حصول اطمینان از: - تعیین حد مجاز آلودگی و تصویب و ابلاغ آن توسط هیأت وزیران (موضوع قسمت اخیر تبصره ۲ ماده ۱۵). - تعیین نوع و میزان آلودگی و اعلام آن به صاحبان یا مسئولان صنایع مزبور. - تعیین مهلت زمانی مشخص جهت رفع آلودگی یا تعطیل فعالیت توسط سازمان با همکاری دستگاههای ذیربط. - تمدید مهلت رفع نقص با رعایت ساز و کار مندرج در تبصره ۱ این ماده. - تعیین استانداردهای تبصره ۲ ماده ۱۵ توسط سازمان حفاظت محیط زیست و اطلاع رسانی مناسب آن.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۴۹	آیا سازمان حفاظت محیط زیست تکالیف قانونی خود را طبق مفاد ماده ۱۶ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا انجام داده است؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات حصول اطمینان از: - انجام اقدام قانونی لازم جهت جلوگیری از فعالیت صناعی که علیرغم اعلام آلودگی و پس از مهلت رفع نقص نسبت به اصلاح فعالیت خود اقدام ننموده اند. - بررسی و رسیدگی به تخلف مدیران و مسئولان دولتی که عهده دار مدیریت صنایع آلوده کننده می باشند. (طبق مفاد تبصره این ماده)			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۵۰	آیا مفاد ماده ۱۹ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا در احداث قطبها، شهرکها و مجتمع های صنعتی، نیروگاهها و واحدهای تولیدی در ارتباط با اختصاص فضای سبز رعایت شده است؟	اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از: - تخصیص حداقل ۱۰٪ از فضای صنایع مذکور به فضای سبز. - صدور مجوز بهره برداری پس از تأیید رعایت مفاد این ماده. - نظارت وزارتخانه های صنعتی ذیربط بر حسن اجرای ماده مزبور.			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۵۱	آیا بیمارستانها، درمانگاهها و مراکز بهداشتی و درمانی به منظور امحای زباله‌های خود ساز و کار مورد نظر در ماده ۹ آیین نامه اجرایی قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا را رعایت نموده اند؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- نصب و استفاده از دستگاه زباله سوز مناسب که استانداردهای آلودگی هوا را رعایت نماید.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۵۲	<p>آیاطبق اولویتهای مندرج در ماده ۱۴۸ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، برنامه حفظ، احیاء، اصلاح، توسعه و بهره برداری از منابع طبیعی تجدید شونده تنظیم و به مورد اجرا درآمده است؟</p>	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>- جایگزینی سوخت فسیلی و انرژی های تجدید پذیر به جای سوخت هیزمی.</p> <p>- توسعه زراعت چوب و تشدید مبارزه با قاچاق چوب و محصولات جنگلی و مرتعی و حذف تعرفه واردات چوب و امکان واردات چوب عمل آوری نشده.</p> <p>- ساماندهی جنگلها و حمایت از تولید دام به روش صنعتی.</p> <p>- ساماندهی ساخت و ساز در مناطق جنگلی بر اساس قوانین و مقررات ذی ربط.</p> <p>- توسعه جنگلهای دست کاشت.</p> <p>- اجرای عملیات آبخیزداری تا سطح هشت میلیون هکتار تا پایان برنامه.</p> <p>- اجرای عملیات بیابان زدایی و کنترل کانونهای بحران.</p> <p>- بهره برداری از جنگلها صرفاً در چارچوب مصوبات هیأت وزیران.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۵۳	آیا دستگاههای اجرایی ذیربط به تکالیف مقرر در قسمت اخیر بند "الف" ماده ۱۸۹ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مبنی بر اجرای برنامه‌های آموزشی زیست محیطی عمل نموده‌اند؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>۱- تهیه و تصویب آیین نامه اجرایی بند الف این ماده.</p> <p>۲- اجرای برنامه های آموزشی براساس ساز و کار مندرج در آیین نامه اجرایی بند الف این ماده.</p> <p>۳- عدم دریافت وجه توسط دستگاههای اجرایی ذیربط بابت برنامه‌های آموزشی ارائه شده.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۵۴	بمنظور اعمال سیاستهای مصرف بهینه منابع پایه و محیط زیست، آیا مفاد ماده ۱۹۰ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی انجام شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از اجرای برنامه مدیریت سبز طبق آیین نامه موضوعه شامل:</p> <p>۱- مدیریت مصرف انرژی، آب، مواد اولیه و تجهیزات.</p> <p>۲- کاهش مواد زائد جامد و بازیافت آنها.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

ردیف	شیوه های کنترلی	آزمون رعایت روشها	موضوعیت		پاسخ	اقدام بعدی
			ندارد	دارد		
۵۵	آیا مفاد بندهای "الف" و "ب" ماده ۱۹۱ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حسب مورد در رابطه با تهیه و اجرای برنامه مدیریت زیست بومی در ریست بوم های حساس و جلوگیری از شکار بی رویه و نابودی تنوع زیستی توسط دستگاه اجرایی ذیربط انجام شده است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>۱- تهیه و اجرای برنامه مدیریت زیست بومی در ریست بومهای حساس.</p> <p>۲- محدود کردن پروانه حمل سلاح شکاری.</p> <p>۳- بازنگری در ضوابط صدور پروانه حمل سلاحهای شکاری متناسب با جمعیت قابل برداشت از حیاط وحش.</p> <p>۴- جمع آوری سلاحهای شکاری غیر مجاز.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۵۶	آیا انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی پیش از اجرای طرحها و پروژههای تولیدی و خدماتی بر اساس ساز و کار بند "الف" ماده ۱۹۲ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی صورت گرفته است؟	<p>اخذ و بررسی مدارک مستندات جهت حصول اطمینان از :</p> <p>- انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی بر اساس ضوابط شورای عالی حفاظت محیط زیست.</p> <p>- رعایت نتایج ارزیابی توسط مجریان طرحها و پروژهها.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۵۷	آیا دستگاه اجرایی در اجرای تکالیف مقرر در بند "ب" ماده ۱۹۲ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موضوع خود اظهاری نمونه برداری و اندازه گیری و تخریب زیست محیطی اقدام نموده اند؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از :</p> <p>- نمونه برداری و اندازه گیری آلودگی محیط زیست در چارچوب خود اظهاری.</p> <p>- ارائه نتایج حاصل از اقدام فوق الذکر به سازمان محیط زیست.</p> <p>- نصب و راه اندازی سامانه پیش لحظه ای حداکثر تا پایان سال سوم برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی
۵۸	آیا شهرداریهای موضوع بند الف ماده ۱۹۳ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در ارتباط با مدیریت پسماند شهری تکالیف مقرر در بند مذکور را انجام داده اند؟	<p>اخذ و بررسی مدارک و مستندات جهت حصول اطمینان از:</p> <p>۱- بازیافت پسماندها با روشهای نوین توسط شهرداریهای شهرهای بالای ۲۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت و شهرهای ساحلی و شهرهای حاشیه تالابهای داخلی حداکثر تا پایان سال چهارم برنامه.</p> <p>۲- رعایت ممنوعیت مندرج در قسمت اخیر بند "الف" این ماده (دفن پسماندها در سال پنجم برنامه)</p>			بلی	عطف به یادداشت حسابرسی مربوط
					خیر	مستند سازی و اقدام قانونی

هـ- منابع:

قوانین:

- مجموعه قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست و تعالی همه جانبه کشور.

کنوانسیونها:

- کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد زائد زیان بخش و دفع آن.
- کنوانسیون همکاری درباره حمایت و توسعه محیط زیست دریایی و نواحی ساحلی در برابر آلودگی.
- کنوانسیونهای جلوگیری از آلودگی دریایی ناشی از دفع (تخلیه) مواد زائد و دیگر مواد.
- کنوانسیون تنوع زیستی.
- کنوانسیون همکاری درباره حمایت و توسعه محیط زیست دریایی و نواحی ساحلی در برابر آلودگی.
- کنوانسیونهای جلوگیری از آلودگی دریایی ناشی از دفع (تخلیه) مواد زائد و دیگر مواد.

پروتکلها:

- پروتکل راجع به آلودگی دریایی ناشی از اکتشاف و استخراج از فلات قاره.
- پروتکل همکاری منطقه ای برای مبارزه با آلودگی ناشی از نفت و سایر مواد مضره در موارد اضطراری.
- پروتکل مربوط به مداخله در دریاهاى آزاد در صورت بروز آلودگی ناشی از مواد غیر نفت.
- پروتکل مربوط به کنوانسیونهای بین المللی جلوگیری از آلودگی دریا ناشی از کشتیها.
- پروتکل راجع به حمایت محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی مستقر در خشکی مواد زائد زیان بخش و دفع آنها.